

(۵) رقم‌های هیبرید منورژم چغندر قند مناسب کشت پاییزه

حمید شریفی، محمدرضا اوراضی زاده، محمدحسین عزیزپور

بیان مسئله و اهمیت موضوع

آب، مهم‌ترین عامل محدودکننده کشاورزی کشور محسوب می‌شود. لذا ضرورت دارد به کاهش مصرف آب در این بخش و افزایش کارآیی مصرف آب محصولات کشاورزی توجه ویژه‌ای شود. چغندر قند بهاره در حال حاضر در مناطقی کشت می‌شود که محدودیت آب شدیدتر بوده و افزایش سطح زیر کشت این گیاه در اکثر مناطق کشت بهاره با اصل حفظ منابع آب و خاک مغایرت دارد. بنابراین، در این مناطق باید به افزایش راندمان تولید در واحد سطح اهتمام ورزید. از طرفی، برای دستیابی به اهداف برنامه‌های توسعه کشور علاوه بر افزایش راندمان تولید در واحد سطح به افزایش سطح زیر کشت توجه شده است. استفاده از پهنه‌های جدید تولید چغندر قند پاییزه علاوه بر استان خوزستان در دیگر مناطق کشور - از جمله استان‌های خراسان، فارس، کرمانشاه، ایلام، کرمان و ... - این امکان را به وجود می‌آورد که سطح زیر کشت این محصول در مناطق گرم و نیمه‌گرم افزایش یابد. علاوه بر نیاز آبی کمتر گیاه، استفاده از نزولات فصل زمستان در این مناطق آسان‌تر است و می‌توان از این پتانسیل بالقوه به شکل بهینه استفاده کرد. و چغندر قند را به عنوان محصولی مناسب برای قرار گرفتن در تناوب مناطق مورد نظر معرفی کرد. بالا بودن کارآیی مصرف آب کشت پاییزه (۶۷۰-۵۷۰ گرم شکر بر مترمکعب آب) در مقایسه با کشت بهاره (۳۵۰-۲۸۰ گرم شکر بر مترمکعب آب) به عنوان شاخصی در توسعه کشت پاییزه چغندر قند مورد توجه است. یکی از محدودیت‌های کشت پاییزه، مسئله ساقه‌روی است. برای این کار ضرورت دارد رقم‌هایی اصلاح شوند که پس از کشت در فصل پاییز و قرار گرفتن گیاه در معرض سرمای زمستان، پدیده ساقه‌روی ظاهر نشود.

شرح دستورالعمل و توصیه های فنی

رقم «شریف» با هدف کشت پاییزه چغندر قند در خوزستان اصلاح شده است و بر اساس آزمایش‌های سازگاری در هفت منطقه کشور، این رقم با شرایط آب و هوایی متفاوت هم سازگار است و می‌تواند برای کشت بهاره چغندر قند نیز مورد استفاده قرار گیرد. هیبرید جدید می‌تواند جایگزین مناسبی برای رقم قدیمی «رسول» باشد. این رقم متحمل به پدیده ساقه‌روی است و تا حدودی نسبت به بیماری قارچی لکه‌برگی (سرکوسپورا) - که در بعضی از سال‌ها در اواخر دوره رشد شیوع پیدا می‌کند - متحمل است. این رقم یک هیبرید تریپلوئید منوژرم است. از ویژگی‌های رقم می‌توان به تولید ریشه‌های صاف و کشیده، برگ‌های بلند و صاف با دم‌برگ‌های بلند اشاره کرد. شیارهای دو طرف ریشه کم و موجب انتقال کمتر خاک از مزرعه به کارخانه می‌شود. تعداد برگ در این رقم، ۲۵-۲۰ عدد و فاقد رشد ثانویه است. طول دوره رشد این رقم ۲۴۰-۲۲۰ روز و مناسب‌ترین تاریخ کاشت در منطقه خوزستان و مناطق مشابه، اوایل مهر و زمان برداشت نیمه دوم اردیبهشت است. در مناطق دیگری که زمستان‌های سردتر از خوزستان دارند، تاریخ کاشت مناسب این رقم از نیمه اول آبان به بعد است. بذر مورد نیاز در هر هکتار سه یونیت توصیه می‌شود.

منابع مورد استفاده

- اوراضی‌زاده و همکاران. ۱۳۹۰. معرفی هیبرید منوژرم چغندر قند متحمل به ساقه‌روی (بولتینگ)، مناسب کشت زمستانه چغندر قند (رقم شریف). مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه بذر چغندر قند.